

Pohjoisen näkymät 2040

Kolme skenaariota

Ennakoinnin pohjoinen yhteistyö -hanke

LAPIN LIITTO

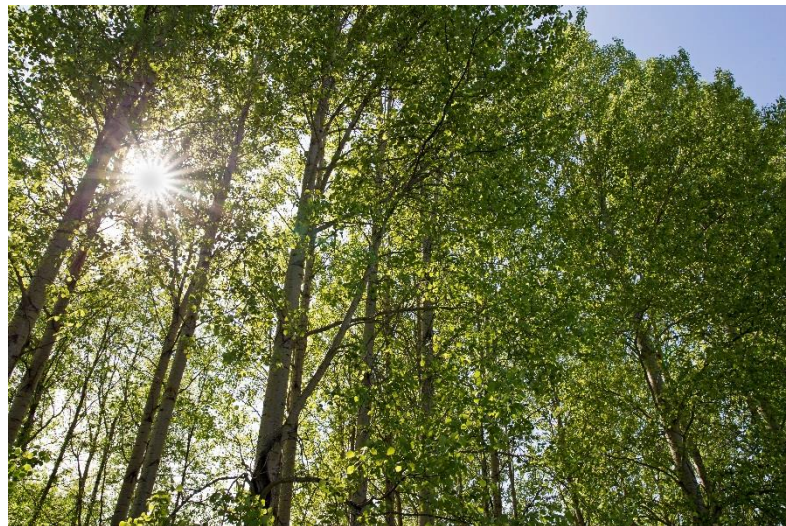
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Prosessi lyhyesti

Aineiston kokoaminen

Kysely:

- syksyllä 2015 Pohjoisen alueen tulevaisuus vuonna 2040, 18 vastausta

Työpajat:

- 12.11.2015 Tulevaisuuspäivä I – Pohjoisen todennäköinen tulevaisuus, 35 osallistujaa
- 29.1.2016 Tulevaisuuspäivä II – Pohjoisen vaihtoehtoiset tulevaisuudet, 39 osallistujaa (Foresight Friday - yhteistyö Kansallisen ennakointiverkoston kanssa, 10 osallistujaa)
- 23.2.2016 Lapin liiton skenaariotyöpaja – Negatiiviset tulevaisuuskuvat, 12 osallistujaa

→ Työpajojen I ja II tulokset koottuina uutismuotoon Lapin luotsissa: <http://luotsi.lappi.fi/pohjoisen-nakymat>

Pohjoisen näkymät 2040 kolme skenaariota

Ponnistetaan pohjoisesta

Alueen omat voimavarat hyödynnetään
alueen yritysten ja asukkaiden eduksi

Napapiirin Gran Canaria

Määrä on voittanut laadun ja pohjoista
kulutetaan loppuun

Arktista luksusta

Arktisiin luonnonvaroihin pohjautuvat
luksustuotteet ja palvelut myyvät
maailmalla.

Draiverit:

Teknologian kehitys
Globali-/lokalisaatio
Ekologisuus

Ponnistetaan pohjoisesta

Keskiössä:

Alueen yritysten
elinvoimaisuus ja
kilpailukyky sekä
asukkaiden hyvinvointi

Alueen omat voimavarat hyödynnetään alueen yritysten ja asukkaiden eduksi

Pohjois-Norjan, -Ruotsin ja Lapin välillä on vapaa liikkuvuus ja toimiva yhteistyö. Yhdessä pystytään paremmin hyödyntämään alueen voimavaroja ja olemaan kilpailukykyisempiä globaaleilla markkinoilla. Alueella kehitetään yhdessä osaamista ja alueen yritysten edellytyksiä. Arktinen osaaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja matkailu ovat vahvuuksia. Alue on elinvoimainen ja aidosti kansainvälinen alue, jossa halutaan asua, työskennellä ja vierailla.

Alueen erityispiirteet

- Aluekehittäminen on alueen omissa käsissä.
- Luonnonvarojen käytöstä päätetään itse ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Puhtaasta vedestä, ilmasta ja luonnosta pidetään huolta. Alueella on oma vesirahasto.
- Pohjoinen on arktisen liikenteen solmukohta ja älykkään liikenteen kehittämisympäristö.
- Alueella on vahva profiili arktisessa osaamisessa.
- Alueella tuotetaan pitkälle jalostettuja ja palvelumuotoiltuja tuotteita ja palveluja.

Toimialat

- Puhtaaseen luontoon, ilmaan ja veteen perustuvat terveysturmatuotteet ja -klinikat houkuttelevat kansainvälisiä asiakkaita mm. Aasiasta.
- Alueella vahva biotalouden ja alkutuotannon verkosto sekä korkea omavaraisuusaste paikallisessa ruoka- ja elintarviketuotannossa. Luomu- ja lähituotteiden kysyntä on vahvaa.
- Kauttakulkuliikenne on turvattu Jäämerenradalla ja älykkäillä matkaketjuratkaisuilla. Lentoliikenne on vahvaa.
- Vihreässä kiertotaloudessa painotutaan cleantechiin ja älykkäisiin kaivoksiin.
- Perämerenkaaren teollisuusvyöhykkeen toiminta perustuu uusien ja puhtaiden energiamuotojen hyödyntämiseen. Alueella on useita datakeskuksia. Alueen kansainvälinen logistinen saavutettavuus on erinomainen.
- Matkailu ja kaivosteollisuus ovat löytäneet yhteisen sävelen.
- Alueen avaruusteknologian tutkimus ja osaaminen on vahvaa.
- Koulutuksessa on panostettu digitaalisuuteen ja virtuaaliopetukseen. Koulutusmarkkinat ovat globaalit.

Työllisyys

- Yritysten, työntekijöiden ja opiskelijoiden liikkuvuus on pohjolan alueella on sujuvaa ja rajoittamatonta.
- Koulutusvaatimukset ja verotuskäytäntö ovat alueella yhtenäiset ja yritykset samalla viivalla hankkeista kilpailtaessa.
- Suomen aluehallintouudistuksen seurauksena palvelujen tuotanto on siirtynyt pääosin yksityissektorille, joka työllistää paljon.
- Digitaalisuus on erottamaton osa työ tekemistä. Etätyön mahdollisuudet houkuttavat myös kansainvälisiä yrityksiä.
- Monimuototyöllisyys on suurin työllisyyden muoto. Vapaa-aikaa ja työtä ei eroteta enää selkeästi toisistaan
- Maahanmuuttajien perustamat yritykset ja heidän kansainväliset verkostonsa virkistävät ja monipuolistavat alueen yritystoimintaa.

Väestö

- Kaupunkialueet sekä suurimmat tunturikohteet ovat kasvaneet ja harvaanasutut alueet hiljentyneet.
- Lapin asukasluku on 250 000–300 000
- Uusia asukkaita on saatu maahanmuuton ja nuorten paluumuuton seurauksena.
- Paikallisten hyvinvoinnista huolehditaan monipuolisilla palveluilla.
- Maahanmuuttajien integrointi on onnistunutta ja kansainvälisyys on erottamaton osa elämäntapaa.
- Yrittäjyyttä ja ruotsia opetetaan lapsille ensimmäisistä kouluvuosista lähtien.

Draiverit:

Ilmastonmuutos
Hyvinvointi
Teknologistuminen

Keskiössä:

Alueen luonnonvarat ja
vahvuudet on
brändätty, tuotteistettu
ja myyty kansainvälisille
markkinoille.

Arktisiin luonnonvaroihin pohjautuvat luksustuotteet ja palvelut myyvät maailmalla.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät voimakkaasti pohjoisella alueella ja alueen puhdas pohjavesi on arvossaan. Vähälumiset talvet ovat siirtäneet talvimatkailua alueen pohjoisimpiin kolkkiin ja matkailupalvelut keskittyvät luksuspalveluihin. Pohjoisista arktisesta designista, superfoodeista ja paikallisesta gourmet-ruoasta on tullut globaaleja brändejä. Alueella toimii paljon ulkomaisia yrityksiä mm. kaivosteollisuudessa, terveysturismilla ja logistiikassa. Päätäntävalta on osin karannut alueen omista käsistä kansainvälisille yrityksille.

Alueen erityispiirteet

- Alueen tarjoamien mahdollisuuksien ja luonnonvarojen brändäys luksustuotteina on onnistunut erinomaisesti.
- Pohjoismaisella yhteistyöllä pyritään turvaamaan alueen loppuja puhtaita pinta- ja pohjavesiä.
- Alueella tuotetuilla tuotteilla ja palveluilla on korkea jalostusaste ja niissä on käytetty uusimpia teknologisia ratkaisuja.
- Alueella on paljon ulkomaisia investoreja.
- Arktisuus on arvostettu brändi mm. luonnontuotealla ja vaateteollisuudessa.
- EU suojelee tiukasti alueen luonnonvaroja ja luonnon puhtautta.
- Päättäntävalta Lapin kehityksestä on alueella toimivilla kv-yrityksillä ja Helsingissä.

Toimialat

- Tuotteita ja palveluita kehitetään kv-asiakkaiden näkökulmasta ja erittäin korkeaan laatuun ja jalostusasteeseen tähdäten. Mukana kehityksessä ovat alueen tutkimuslaitokset.
- Luonnontuotealan yritykset ovat globaaleilla markkinoilla ja hyödyntävät robottitekniologiaa.
- Arktisista luonnontuotteista tehty superfood myydään kokonaan ulkomaille.
- Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta satokausi on pidentynyt ja alueella viljellään uusia lajikkeita.
- Arctic Gourmet -brändi tuottaa laadukkaita paikallisia erikoisuuksia globaaleille markkinoille.
- Alueella on hyvin menestyviä maatiloja ja elintarvikeyritykskeskuksia.
- Kiinalaiset kaivosyhtiöt omistavat useita kaivoksia ja työllistävät paikallisia pk-yrityksryhmittymiä.
- Kansainväliset terveysyritykset ylläpitävät omia terveysklinikkojaan varakkaille terveysturisteille.
- ”Google Railways” kuljettaa radallaan alueen läpi tavaraa Koillisväylältä.
- Matkailun kohderyhmänä ovat varakkaat slow down-, hyvinvointi- ja terveysturistit.
- Metsätalous painottuu jalostettuihin tuotteisiin, kuten biokuitujen valmistamiseen.
- Kaivosteollisuuden, matkailun, luonnonvarateollisuuden ja luonnonsuojelun väliset ristiriidat ovat pinnalla.

Työllisyys

- Robottiteknologiaa hyödynnetään laajalti, mm. marjojen keruussa ja käsittelyssä.
- Teknologian kehittymisen myötä luonnontuotealan työllistävyys on laskenut 2020-luvusta lähtien, mutta liikevaihto on noussut huimasti.
- Pienet luonnontuotealan yritykset ovat yhdistyneet pariksi isommaksi yritykseksi.
- Pitkän satokauden ja luonnontuotteiden suosion seurauksena alkutuotanto ja elintarvikeyritystäjyys työllistävät useita.
- Hyvinvointi- ja terveysalan matkailuosaajat työllistyvät ympäri vuoden.
- Paikallisten pk-yritysrhmittymät tekevät yhteistyötä kiinalaisten kaivosyhtiöiden kanssa ja pystyvät kilpailemaan alueen suurista investointihankkeista kaivos- ja biotaloudessa.
- Toimialoja ylittävä yhteistyö metsäteollisuuden, tekstiiliteollisuuden sekä muotialan välillä lisää alojen työllisyyttä ja osaajatarvetta. Kansainväliset muotitalot ovat perustaneet omia residenssejään Lappiin.

Väestö

- Väestö on hyvin kansainvälistä alueella toimivien ulkomaisten yritysten vuoksi, koska ulkomaiset yritykset ovat tuoneet oman maansa työvoiman mukanaan.
- Rikkaammalla paikallisväestöllä on varaa ostaa ja hyödyntää alueella tuotettuja luksustuotteita ja palveluja.
- Köyhemmille tarjotut palvelut vähenevät ja alueen hintataso on noussut. Suurella osalla paikallisväestöstä ei ole enää varaa asua pohjoisessa vaan he muuttavat pois.
- Lappilaisesta puhtaasta ilmasta, luonnosta ja luonnovaroista hyötyvät eniten ulkopaikkakuntalaiset ja ulkomaalaiset investoijat.
- Paikallisten elinkeinojen arvostus on noussut osana luksusmatkailupalveluja.

Draiverit:

Ilmastonmuutos
Globalisaatio
Turvattomuus

Napapiirin Gran Canaria

Keskiössä:

Ihmismassat liikkuvat ja
kuluttavat mennessään
kaikki luonnonvarat.

Määrä on voittanut laadun ja pohjoista kulutetaan loppuun.

Hallitsemattoman pakolaistulvan ja maahanmuuton seurauksena tavoitteet pohjoisen alueen sisäisestä vapaasta liikkuvuudesta ovat jäissä. Maat ovat eristäytyneet ja niiden turvallisuustilanne on heikentynyt. Massaturismi on pikkuhiljaa tuhonnut luontoa ja luonnonvaroja, mutta matkailijamäärät ovat jo hiipumassa. Ilmastonmuutos etenee. Lähes kaikki puhtaan veden varannot on myyty ulkomaiseen omistukseen. Alueiden sisäiset ristiriidat jakavat paikallista väestöä ja päätöksenteko on karannut lähes kokonaan "EU:hun". Työikäinen väestö on muuttanut pääosin etelän kaupunkeihin ja jäljellä on vain erityisryhmiä.

Alueen erityispiirteet

- Maailmassa on meneillään taistelu puhtaasta vedestä.
- Globaali politiikka on kriisiytynyt pakolaistulvan seurauksena ja se näkyy alueella.
- Liikkuvuus raja-alueilla on rajoitettua ja raja Venäjälle on täysin kiinni.
- Suomi on eristäytynyt. Turvallisuuksustilanne alueella on heikentynyt.
- Alueelle tulleet pakolaiset ja maahanmuuttajat eivät ole kotoutuneet.
- Alueen sisäiset ristiriidat ovat jatkuvia ja päätöksenteko on nurkkakuntaistunut.
- Päätökset Lapin osalta tehdään pääosin ”EU:sta” käsin ja kansainvälisten yhtiöiden kautta.
- Luonnonvarojen ohjaus on menetetty muille (”EU”, kansainväliset yhtiöt)
- Alueen vesivarantojen valvontaa, mm. terrorismia vastaan, tehdään yhteispohjoismaisesti.

Toimialat

- Matkailun räjähdysmäinen kasvu 2010-luvun loppupuolelta lähtien on tehnyt alueesta massamatkailukohteen. Matkailijoiden määrää alueelle on myös jouduttu rajoittamaan luonnon kantokyvyn ehdoilla. Kesästä on tullut pääsesonki.
- Matkailussa on näkyvillä hiipumisen merkkejä mm. lentoliikenteen rajoitusten vuoksi (korkea hinta ja yhä tiukemmat päästörajoitukset). Myös globaalit virustaudit ovat vähentäneet matkustusintoa.
- Ulkopuolista rahoitusta luksusmatkailun kehittämiseen ei ole ollut saatavilla.
- Jäämeren rataa ei rakennettu, joten alue ei ole pystynyt hyödyntämään Koillisväylän kautta kulkevaa liikennettä.
- Hyvin liikkeelle lähtenyt biotalouden kehittäminen on hidasta. Paikallisten metsien raaka-aineet eivät riitä kaikille tehtaille. Tarvittavaa raaka-ainetta tuodaan kalliilla hinnalla ulkomailta.

Työllisyys

- Massamatkailu työllistää osan väestöstä. Suuri osa matkailualan työntekijöistä tulee lähtömaista.
- Töitä riittää hädin tuskin paikallisille asukkaille.
- Maahanmuuttajille ei ole tarjota töitä.
- Paikalliset asukkaat pyrkivät hyötymään massamatkailusta ja tarjoavat kotejaan vuokralle Airbnb:n tapaisten palvelujen kautta.
- Korkeakoulutus on keskittynyt Ouluun.

Väestö

- Ihmiset liikkuvat sekä pakolaisvirtoina että matkailijoina yhä enemmän.
- Pohjoisen alueen sisäisestä vapaasta liikkuvuudessa on otettu runsaasti takapakkia.
- Maahanmuuttajaghettoja on syntynyt suurimmille kaupunkialueille
- Maahanmuuttajien turhautuminen on aiheuttanut ongelmia ja heikentänyt paikallisten asukkaiden turvallisuudentunnetta.
- Työikäinen väestö on valunut pikkuhiljaa eteläisimpiin keskuksiin
- Jäljelle ovat jääneet erityisryhmät.
- Paikallisia suojelujoukkoja on syntynyt.
- Paikalliset ympäristöaktiivit pyrkivät jatkuvasti häiritsemään vesikuljetuksia ja se aiheuttaa levottomuutta alueella